

Aanleiding

De coördinatiegroep en het projectbureau Curriculum.nu hebben de MBO Raad de volgende vragen gesteld:

1. Maken van een kort visiedocument waarin wordt aangegeven welke zaken vanuit het perspectief van het mbo als ontvangend onderwijs relevant zijn bij de curriculumherziening.
2. Geven van feedback op de producten van de ontwikkelteams die bestaan uit po- en vo-deskundigen.
3. Drie maandelijks afstemming op bestuurlijk niveau.

Hieronder treft u ons antwoord op deze vragen aan.

1. Visiedocument

Het middelbaar beroepsonderwijs bereidt studenten (zowel jongeren als volwassenen) voor op hun toekomst in de maatschappij. Het mbo kent een drievoudige kwalificatieplicht:

- opleiden voor een vak
- voor een vervolgopleiding en
- voor goed burgerschap

Vooraf willen we beklemtonen dat oriëntatie op beroepen en op participatie op de arbeidsmarkt niet in het mbo begint. Reeds in het algemeen vormend onderwijs maken leerlingen keuzes die hen voorsorteren voor een bepaalde toekomst. Dat betekent dat oriëntatie op en het enthousiasmeren voor beroepsonderwijs in het voortgezet onderwijs (maar zeker ook in het primaire onderwijs) nog relevanter is geworden. Zeker wanneer we zien dat technologisering en digitalisering in elk haarvat van de maatschappij aan de orde zijn en de veranderingen op de arbeidsmarkt dusdanig sneller verlopen dat iedereen in Nederland verdient om een bijbehorende leercultuur meegegeven te krijgen. Dan is niet het middelbaar beroepsonderwijs alleen het loket om dat bij te brengen, maar vergt dit aandacht in het middelpunt van elk onderwijssoort.

Opleiden voor een vak en het belang van 21ste eeuwse vaardigheden

De maatschappij verandert door technologie en digitalisering van een industriële naar een kennis- en netwerksamenleving. Bij steeds meer werkzaamheden worden computers en ict gebruikt. Werk verandert, functies veranderen. Jongeren hebben 21e eeuwse vaardigheden nodig om hierop voorbereid te zijn.

21ste eeuwse vaardigheden liggen aan de basis van een succesvol onderwijstraject. Het is een ontwikkeling die start aan het begin van het basisonderwijs (soms al vroeger) en die een leven lang verder gaat. Voor de instroom in het mbo is het belangrijk dat jongeren 21ste eeuwse vaardigheden in verschillende contexten hebben ontwikkeld; dus binnen de theoretische en praktische vakken, binnen projecten, stages en (praktische)opdrachten. Dit stelt hen in staat om hun 21ste eeuwse vaardigheden ook binnen een mbo-context verder te ontwikkelen. Voor het mbo zijn onder meer samenwerken, maar ook zelfstandig werken en onderzoeken belangrijke vaardigheden.

Voor het succesvol doorlopen van het mbo is het belangrijk dat al in het po wordt gestart met het aanleren van deze vaardigheden.

Vanwege elkaar snel opvolgende (technologische) ontwikkelingen zullen de jongeren van nu nooit uitgeleerd zijn. Zij zullen zichzelf steeds nieuwe kennis en vaardigheden eigen moeten maken en in nieuwe contexten moeten functioneren. Dit vraagt om inzicht in eigen leer- en studievaardigheden en het ontwikkelen van een vermogen om het eigen leren aan te sturen. Hoe eerder en hoe meer deze houding wordt gestimuleerd, hoe groter de kans dat de jongeren die nu hun opleiding volgen, zich in de toekomst blijven ontwikkelen. Vanwege de kwalificering voor een vak na het mbo is het nodig dat curriculum.nu zich er van vergewist of het curriculum een goede voorbereiding is voor leerlingen om zo kansrijk mogelijk in te kunnen stromen voor mbo opleidingen. Dit betekent niet alleen passende inhoud van het vak wiskunde als voorbereiding op mbo techniek, of passende inhoud van het vak biologie als voorbereiding op mbo zorg, maar ook kennismaking met de arbeidsmarkt van achterliggende sectoren, kan het zijn door contextrijke, -arbeidsnabije opdrachten.

Mens en Natuur

Extra aandacht voor de inhoud van het vak Biologie is van belang. Met name voor de (niet verwante) doorstroom naar de mbo-opleiding Verpleegkunde op niveau 4 wordt geconstateerd dat het niveau van de leerlingen bij aanvang vaak niet toereikend is. Al eerder hebben we een dringend beroep gedaan op het vmbo om de inhoud van het vak nader te bekijken.

LOB

Opleiden voor een vervolgopleiding betekent goede LOB, ook binnen de vakken.

Loopbaanbegeleiding begint al in het primair onderwijs en in het voortgezet onderwijs worden keuzes gemaakt die niet vrijblijvend zijn voor wat betreft de keuze voor een vervolgopleiding en dus de loopbaan. Tijdens de mbo-opleiding wordt vervolgens de basis gelegd voor het loopbaanleren van de toekomst.

Een zorgvuldig lob traject vergroot de kans op de keuze voor een sector, opleiding en school die past bij de wensen, behoeften en interesses van de leerling/student. Het gaat hier niet alleen om specifieke lob-activiteiten, maar ook om het zichtbaar maken van de relevantie van verschillende leergebieden (vakken en clusters van vakken) voor het eigen leerproces, voor (beroeps)keuzes en als basis voor een leven lang leren. Op het mbo wordt lob verder vormgegeven in de richting van het maken van keuzes binnen beroep en werkveld, maar ook in de richting van het zelfstandig levenslang vormgeven van een loopbaan. Het is belangrijk dat lob op het vmbo aansluit op lob op het mbo. Daarom pleiten we ook in dit opzicht voor een doorlopende leerlijn van vmbo naar mbo.

Aandacht voor onderdelen met expliciete doorlopende leerlijnen

Ten eerste zijn in 2008 doorlopende leerlijnen voor Nederlands en rekenen opgesteld door commissie Meijerink. Uitgangspunt van deze doorlopende leerlijnen is dat in po en vo de basis van deze basisvaardigheden wordt gelegd en dat bij doorstroom naar het mbo hierop kan worden voortgebouwd. In niveau 2 en 3 betekent dit dat de basisvaardigheden beroepsrelevant kunnen worden uitgebouwd en onderhouden, in niveau 4 worden ze verder ontwikkeld naar het beheersingsniveau 3F. Hoewel de doorlopende leerlijnen inmiddels in het po, vo en mbo geïmplementeerd zijn, is de oorspronkelijke bedoeling nog onvoldoende tot zijn recht gekomen. Hieronder volgt per vakgebied (Nederlands, Rekenen en Burgerschap) onze aanbevelingen.

Nederlands

Een goede beheersing van het Nederlands is voor het volgen van de beroepsopleidingen in het mbo van groot belang. Inmiddels is gebleken dat het beoogde taalniveau van 2F in vmbo-basisberoepsgerichte leerweg niet haalbaar is. Het examen is hierop aangepast en in het mbo is een zogenaamd 2A niveau geïntroduceerd. Wij vragen bij de curriculumherziening aandacht voor de vraag welke taalvaardigheid wel haalbaar is voor de verschillende opleidingen in het vo en wat dit betekent voor de doorstroom naar het mbo. Hierbij is het van belang dat er specifiek wordt gekeken hoe de taalontwikkeling (zeker bij taalzwakke leerlingen) optimaal kan worden gestimuleerd, waar accenten worden gelegd en hoe we de taalontwikkeling in het mbo optimaal kunnen voorzetten.

Ook signaleren we dat de aanname dat er sprake is van een doorlopende leerlijn vanuit po naar vo en vervolgens mbo of hbo lang niet altijd juist is.

In vo en mbo zien wij leerlingen met taalachterstanden die hen belemmeren in het realiseren van hun potentieel. Hier vragen wij expliciet aandacht voor een aanzienlijke groep immigrantenkinderen voor wie Nederlands hun tweede taal is. Voor deze groep is het essentieel dat zij leerstrategieën ontwikkelen die hen in staat stellen het Nederlandse onderwijs zo succesvol mogelijk te doorlopen. Ook signaleren wij dat voor deze groep naast het reguliere onderwijs extra taalondersteuning nodig is.

Rekenen

Voor rekenen geldt dat de implementatie van de doorlopende leerlijn is gestagneerd. Jongeren zijn nog steeds onvoldoende rekenvaardig om dit onderdeel verantwoord te laten meetellen voor diplomering. Hoewel wij zien dat de rekenvaardigheid van instromende mbo'ers stijgt, vragen wij hier aandacht voor. Hierbij signaleren wij dat ook bij rekenen een vraagstuk van haalbaarheid bij de lagere niveaus van het vmbo speelt.

Rekenen is voor veel beroepsopleidingen in het mbo van belang, waardoor studenten die vanuit het vmbo instromen met een (te) laag rekenniveau, minder kans maken op het succesvol afsluiten van bepaalde opleidingen. Uit onderzoek is gebleken dat rekenvaardigheden niet alleen jong aangeleerd moeten worden, maar ook continu moet worden onderhouden. Dit pleit voor opname van rekenen in het curriculum van po en vo in alle leerjaren en profielen.

Burgerschap

Onderwijs niet alleen voor de arbeidsmarkt, maar ook voor goed burgerschap. Net als bovenbeschreven basisvaardigheden is ook burgerschap een onderdeel dat in de curricula van alle onderwijssectoren (in dit geval ook het hbo) zijn plek moet hebben. Het mbo heeft net, samen met de minister, de burgerschapsagenda mbo opgesteld waarin wordt gesproken over een doorlopende leerlijn voor dit onderdeel, die zou moeten worden geborgd via curriculum.nu.

Goede afstemming

Omdat er voor de basisvaardigheden Nederlands en rekenen is gekozen voor een doorlopende leerlijn in de vorm van een referentiekader en er ook voor burgerschap toezeggingen zijn gedaan over een doorlopende leerlijn, is het essentieel om bij een curriculumherziening in twee van de drie betrokken sectoren, ook de derde sector (het mbo) expliciet als gesprekspartner mee te nemen. Dit is naar ons idee onvoldoende geborgd in deze werkwijze.

2. Feedback op producten ontwikkelgroepen

Per ontwikkelgroep zullen we inhoudsdeskundigen werven die in klankbordgroepen de producten van commentaar zullen voorzien. Dit zullen wij doen via bestaande netwerken en via de bedrijfstakgroepen waarin de mbo-scholen per sector vertegenwoordigd zijn. Het is op dit moment nog niet duidelijk of er voor alle ontwikkelgroepen een dergelijke klankbordgroep vanuit het mbo zal worden ingericht.

Op 12 maart 2018 wordt de kick-off bijeenkomst verzorgd door Curriculum.nu. Daarna zullen de klankbordgroepen van start gaan met hun werkzaamheden. Verdere uitwerking hiervan (wijze van aanleveren en rapporteren) zal in overleg gebeuren met Curriculum.nu.

Aan het einde van het gehele traject, zullen we de uitkomsten toetsen met het bedrijfsleven omdat dit past binnen onze drievoudige kwalificatieplicht.

3. Bestuurlijke afstemming

Naar aanleiding van uw uitnodiging, stellen we voor om – op korte termijn - een bestuurlijk overleg te plannen waarin we het visiedocument toelichten en het proces van afstemming nader bespreken. Tijdens dit gesprek kunnen ook afspraken worden gemaakt op welke manier bestuurlijke afstemming voor het verdere traject zal plaatsvinden.

